

STAREA ACTUALĂ A AVIFAUNEI DIN LUNCA DUNĂRII DINTRE JIU ȘI OLT

THE PRESENT STATE OF AVIFAUNA FROM THE DANUBE MEADOW, BETWEEN JIU AND OLT RIVERS

NARCISA ORZAȚĂ

Abstract

This paper presents the avifauna spectrum of the Danube Meadow area between Jiu and Olt rivers, and also the situation of the species identified there, in the context of national and international laws. Albeit with a relatively small area, this sector of the Danube Meadow contains a mosaic of ecosystems that concentrate not less than 134 bird species belonging to 14 orders and 40 families.

Cuvinte cheie: avifauna, Lunca Dunării, statut de conservare

Keywords: birdfauna, Danube Meadow, conservation status

INTRODUCERE

Lunca Dunării, cândva paradis al păsărilor, a suferit transformări rapide și profunde (desecări, colmatări, îndiguiuri etc.), care au determinat modificări ale biotopilor și condițiilor de viață și mai ales de cuibărit ale păsărilor.

Aspectul luncii în sectorul dintre Jiu și Olt este mai mult sau mai puțin uniform. Lărgimea maximă a luncii este atinsă între Dăbuleni și Orlea, acolo unde se afla lacul Potelu, care s-a instalat pe vechea albie a fluviului, ulterior părăsită în deplasarea Dunării către dreapta. La est de Jiu, nisipurile eoliene, mobile și semimobile, ocupă o suprafață extinsă (Bechet-Dăbuleni-Grojdibodu), dunele fiind însă mici. Digul de protecție se întinde de la Jiu până în dreptul Celeiului fără întrerupere, lipsind pe o porțiune de cca. 10 km și se reia în dreptul satului Gârcov. Pe partea dreaptă a digului există perdele de salcâm, salcie și plop, iar pe partea stângă există terenuri agricole sau pajiști, din loc în loc fiind prezentă vegetația palustră, ce amintește existența bălților și mlaștinilor de odinioară. De-a lungul Jiului, pe partea dreaptă spre Dunăre se întinde pădurea Zăval, în care predomină stejarul. La confluența Oltului cu Dunărea nu există o pădure compactă, ci zăvoaie de salcie.

Scopul acestei lucrări este prezentarea avifaunei danubiene din zona cercetată în urma celor patru ani de observații, sub aspect taxonomic și al situației speciilor identificate în contextul național și european.

MATERIAL ȘI METODĂ

Lista a fost întocmită pe baza observațiilor efectuate în perioada 2002-2005, prin deplasări de-a lungul sectorului de luncă dintre Jiu și Olt. Păsările au fost recenzate prin observații directe, realizate cu ajutorul unui binoclu (10×50), metoda folosită fiind cea a traseelor și metoda observației din punct fix. Traseele au urmat drumurile de acces în zonă, fiind păstrate pe toată perioada de studiu.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

În această lucrare sunt analizate două aspecte, și anume: spectrul avifaunistic al zonei din Lunca Dunării situată între gurile de vărsare ale celor două râuri, precum și situația speciilor identificate, în contextul legislației naționale și internaționale.

Deși are o suprafață relativ redusă (circa 700km²), zona Luncii Dunării dintre Jiu și Olt (88 km pe care îi parcurge Dunărea, între km 692 și 604), se prezintă ca un teritoriu bogat în ce privește habitatele, aici întâlnindu-se păduri de luncă și zăvoaie, livezi, pajiști, teren agricol, zone umede – bălți și canale și numeroase habitate antropogene, toate concentrate pe această suprafață mică, astfel că se întrepătrund și delimitarea lor devine uneori dificilă.

În cei patru ani de observații (2002-2005) am identificat 134 de specii (Tabelul 3), aparținând la 14 ordine și, respectiv la 40 de familii (Tabelul 1). Această situație este provizorie, fiind valabilă numai pe perioada luată în calcul (ORZAȚĂ NARCISA, 2002a, 2002b, 2003a, 2003b, 2003c, 2004a, 2004b). Astfel, pentru o serie de specii datele de până acum sunt insuficiente pentru a le putea caracteriza. Studiile ulterioare vor stabili situația fenologică exactă a păsărilor identificate în arealul cercetat.

Se remarcă o bună reprezentare a speciilor acvatice din Ordinele Ciconiiformes (12 specii), Anseriformes (15 specii) și Charadriiformes (27 specii). Cel mai bine reprezentat este Ordinul Passeriformes cu 43 de specii (32,09% din totalul celor 134 specii), aparținând la 14 familii.

Tabel 1. Repartiția numerică a speciilor de păsări observate pe unitățile taxonomice superioare (familii, ordine).
Numerical spread of bird species as observed by superior taxonomical units (families, orders)

ORDINUL	FAMILIA	NUMĂR DE SPECII
PODICIPEDIFORMES	Podicipedidae	2
PELECANIFORMES	Pelecanidae	2
	Phalacrocoracidae	2
CICONIIFORMES	Ardeidae	8
	Ciconiidae	2
	Treskiornitidae	2
ANSERIFORMES	Anatidae	15
FALCONIFORMES	Accipitridae	5
	Falconidae	4
GALLIFORMES	Phasianidae	2
GRUIFORMES	Rallidae	3
CHARADRIIFORMES	Haematopodidae	1
	Charadriidae	3
	Scolopacidae	12
	Recurvirostridae	2
	Glareolidae	1
	Laridae	4
	Sternidae	4
COLUMBIFORMES	Columbidae	5
CUCULIFORMES	Cuculidae	1
STRIGIFORMES	Strigidae	1
CORACIADIIFORMES	Upupidae	1
	Coraciidae	1
	Alcedinidae	1
	Meropidae	1
PICIFORMES	Picidae	6
PASSERIFORMES	Alaudidae	2
	Hirundinidae	3
	Motacillidae	4
	Troglodytidae	1
	Laniidae	2
	Oriolidae	1
	Sturnidae	1
	Corvidae	5
	Sylviidae	6
	Turdidae	5
	Paridae	1
	Passeridae	3
	Fringillidae	5
Emberizidae	4	

Conform observațiilor efectuate până în prezent, în Lunca Dunării au fost identificate 134 specii, reprezentând 35,54% din avifauna României (Tabelul 2, Fig. 1).

Tabel 2. Avifauna Luncii Dunării dintre Jiu și Olt, comparativ cu avifauna României.
Birdfauna of the Danube Meadow between the Jiu and Olt rivers, as compared with Romanian birdfauna

UNITATEA TAXONOMICĂ	ROMÂNIA (după MUNTEANU, 2001)	LUNCA DUNĂRII DINTRE JIU ȘI OLT	PROCENT %
Număr de ordine	19	14	73,68
Număr de familii	64	40	62,50
Număr de specii	377	134	35,54

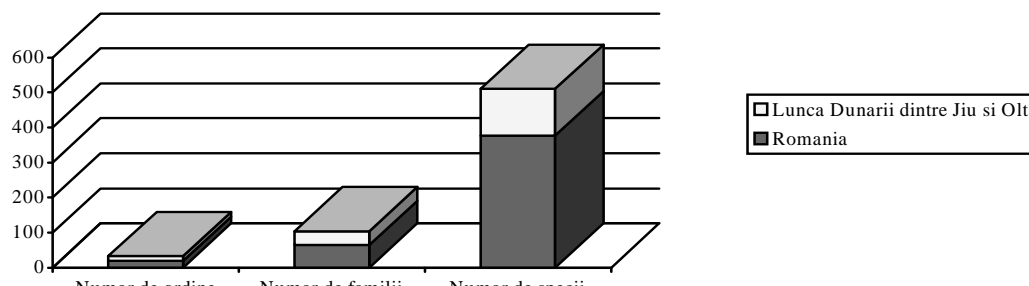

Fig. 1 - Avifauna Luncii Dunării dintre Jiu și Olt (analiză comparativă cu România)

Bird fauna of the Danube Meadow (as compared with Romanian bird fauna)

O parte dintre speciile identificate în Lunca Dunării sunt în prezent incluse, în funcție de răspândire, frecvență și gradul de periclitate, în diverse anexe ale unor Convenții Internaționale (Tabelul 3) sau figurează pe listele speciilor folosite drept criterii pentru stabilirea, selectarea și descrierea unor arii, habitate, zone de importanță avifaunistică, conform diferitelor convenții și programe Europene și Mondiale.

Tabel 3. Avifauna Luncii Dunării dintre Jiu și Olt și situația păsărilor în contextul legislației naționale și internaționale
Birdfauna of the Danube Meadow between the Jiu and Olt rivers and the national and international legislation concerning birds

SPECIA	BONN 1979	BERNA 1979	DIRECTIVA PĂSĂRI 1979	HAGA 1995	LEGEA VÂNAT. 654/2001	EUROPEAN THREAT STATUS
<i>Podiceps rufficollis</i> (L)		II			2	S
<i>Podiceps cristatus</i> (L)					2	S
<i>Phalacrocorax carbo sinensis</i> (L)			I		1	S
<i>Phalacrocorax pygmaeus</i> (PALL)	II	II	I	II	2	V
<i>Pelecanus onocrotalus</i> (L)	I/II	II	I	II	2	R
<i>Pelecanus crispus</i> (BRUCH)	I/II	II	I	II	2	V
<i>Botaurus stellaris</i> (L)		II	I	II	2	(V)
<i>Ixobrychus minutus</i> (L)		II	I	II	2	(V)
<i>Nycticorax nycticorax</i> (L)		II	I		2	D
<i>Ardeola ralloides</i> (SCOP)		II	I		2	V
<i>Egretta garzetta</i> (L)		II	I		2	S
<i>Egretta alba</i> (L)		II	I	II	2	S
<i>Ardea cinerea</i> (L)					1	S
<i>Ardea purpurea</i> (L)	II	II	I	II	2	V
<i>Ciconia nigra</i> (L)	II	II	I	II	2	V
<i>Ciconia ciconia</i> (L)	II	II	I	II	2	R
<i>Plegadis falcinellus</i> (L)	II	II	I	II	2	D
<i>Platalea leucorodia</i> (L)	II	II	I	II	2	E
<i>Cygnus olor</i> (GMEL)			II/2	II	2	S
<i>Cygnus cygnus</i> (L)	II	II	I	II	2	S
<i>Anser albifrons</i> (SCOP)			II/2, III/2	II	1	S
<i>Anser erythropus</i> (L)	I	II	I	II	2	V
<i>Anser anser</i> (L)			II/1, III/2	II	1	S
<i>Tadorna tadorna</i> (L)		II		II	2	S
<i>Anas penelope</i> (L)			II/1, III/2	II	1	S
<i>Anas strepera</i> (L)			II/1	II	1	V
<i>Anas crecca</i> (L)			II/1, III/2	II	1	S
<i>Anas platyrhynchos</i> (L)			II/1, III/1	II	1	S
<i>Anas acuta</i> (L)			II/1, III/2	II	1	V
<i>Anas querquedula</i> (L)			II/1	II	1	V
<i>Anas clypeata</i> (L)			II/1, III/2	II	1	S
<i>Aythya ferina</i> (L)			II/1, III/2	II	1	S
<i>Aythya nyroca</i> (GULDENST)			I	II	2	V
<i>Haliaeetus albicilla</i> (L)	I	II	I		2	R
<i>Circus aeruginosus</i> (L)		II	I		2	S

<i>Accipiter nisus</i> (L)		II	I		2	S
<i>Buteo buteo</i> (L)		II			2	S
<i>Buteo ruffinus</i> (CRETZSCH)	II	II	I		2	(E)
<i>Falco naumanni</i> (FLEISCH)	I	II	I		2	(V)
<i>Falco tinnunculus</i> (L)	II	II			2	D
<i>Falco vespertinus</i> (L)	II	II			2	V
<i>Falco subbuteo</i> (L)	II	II			2	S
<i>Perdix perdix</i> (L)			II/1, III/1		1	V
<i>Phasianus colchicus</i> (L)			II/1, III/1		1	S
<i>Porzana parva</i> (SCOP)		II			2	(S)
<i>Gallinula chloropus</i> (L)			II/2		1	S
<i>Fulica atra</i> (L)			II/1, III/2		1	S
<i>Haematopus ostralegus</i> (L)			II/2		2	S
<i>Himantopus himantopus</i> (L)		II	I	II		S
<i>Recurvirostra avosetta</i> (L)	II	II	I	II	2	L
<i>Glareola pratincola</i> (L)	II	II	I	II	2	E
<i>Charadrius dubius</i> (Scop)		II		II	2	(S)
<i>Charadrius hiaticula</i> (L)		II		II	2	S
<i>Vanellus vanellus</i> (L)			II/2	II	1	(S)
<i>Calidris temminckii</i> (LEISL)		II		II	2	(S)
<i>Calidris ferruginea</i> (PONTOPP)		II		II	2	
<i>Philomachus pugnax</i> (L)			I, II/2	II	1	(S)
<i>Gallinago gallinago</i> (L)			II/1, III/2	II	1	(S)
<i>Limosa limosa</i> (L)	II		II/2	II	1	V
<i>Numenius arquata</i> (L)			II/2	II	2	D
<i>Tringa erythropus</i> (PALL)			II/2	II	2	S
<i>Tringa totanus</i> (L)			II/2	II	2	D
<i>Tringa nebularia</i> (GUNN)			II/2	II	2	S
<i>Tringa ochropus</i> (L)		II		II	2	(S)
<i>Tringa glareola</i> (L)		II	I	II	2	D
<i>Actitis hypoleucos</i> (L)		II		II	2	S
<i>Larus minutus</i> (PALL)		II			2	D
<i>Larus ridibundus</i> (L)			II/2		2	S
<i>Larus canus</i> (L)			II/2		2	D
<i>Larus argentatus</i> (PALL)			II/2		2	S
<i>Sterna hirundo</i> (L)		II	I	II	2	S
<i>Sterna albifrons</i> (PALL)	II	II	I	II	2	D
<i>Chlidonias hybridus</i> (PALL)		II	I		2	D
<i>Chlidonias niger</i> (L)	II	II	I	II	2	D
<i>Columba oenas</i> (L)			II/2		1	S
<i>Columba palumbus</i> (L)			II/1, III/1		1	S
<i>Columba livia domestica</i>						S
<i>Streptopelia decaocto</i> (FRIV)			II/2		1	(S)
<i>Streptopelia turtur</i> (L)			II/2		1	D
<i>Cuculus canorus</i> (L)					2	S
<i>Athene noctua</i> (SCOP)		II			2	D
<i>Alcedo atthis</i> (L)		II	I		2	D
<i>Merops apiaster</i> (L)	II	II			2	D
<i>Coracias garrulus</i> (L)	II	II	I		2	(D)
<i>Upupa epops</i> (L)		II			2	S
<i>Picus viridis</i> (L)		II			2	D
<i>Dryocopus martius</i> (L)		II	I		2	S
<i>Dendrocopos major</i> (L)		II	I		2	S
<i>Dendrocopos syriacus</i> (HEMP.et EHRENB)		II	I		2	(S)
<i>Dendrocopos medius</i> (L)		II	I		2	S
<i>Dendrocopos minor</i> (L)		II			2	S

<i>Galerida cristata</i> (L)				2	(D)
<i>Alauda arvensis</i> (L)			II/2	1	V
<i>Riparia riparia</i> (L)		II		2	D
<i>Hirundo rustica</i> (L)		II		2	D
<i>Delichon urbica</i> (L)		II		2	S
<i>Anthus campestris</i> (L)		II	I	2	V
<i>Motacilla flava flava</i> (L)		II		2	S
<i>Motacilla flava feldegg</i>		II		2	S
<i>Motacilla alba</i> (L)		II		2	S
<i>Troglodytes troglodytes</i> (L)			I	2	S
<i>Erithacus rubecula</i> (L)		II		2	S
<i>Luscinia megarhynchos</i> (BREHM)		II		2	(S)
<i>Saxicola rubetra</i> (L)		II		2	S
<i>Oenanthe oenanthe</i> (L)		II		2	S
<i>Turdus merula</i> (L)			II/2	2	S
<i>Locustella luscinoides</i> (SAVI)		II		2	(S)
<i>Locustella naevia</i> (BODD)		II		2	S
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i> (L)		II		2	(S)
<i>Acrocephalus scirpaceus</i> (HERM)		II		2	S
<i>Acrocephalus arundinaceus</i> (L)		II		2	S
<i>Phylloscopus collybita</i> (VIEIL)		II		2	(S)
<i>Parus major</i> (L)		II		2	S
<i>Oriolus oriolus</i> (L)		II		2	S
<i>Lanius collurio</i> (L)		II		2	(D)
<i>Lanius minor</i> (GMEL)		II		2	(D)
<i>Garrulus glandarius</i> (L)			II/2	1	(S)
<i>Pica pica</i> (L)			II/2	1	S
<i>Corvus monedula</i> (L)			II/2	1	(S)
<i>Corvus frugilegus</i> (L)			II/2	1	S
<i>Corvus corone cornix</i> (L)			II/2	1	S
<i>Sturnus vulgaris</i> (L)			II/2	1	S
<i>Passer domesticus</i> (L)					S
<i>Passer hispaniolensis</i> (TEMM)					(S)
<i>Passer montanus</i> (L)					S
<i>Fringilla coelebs</i> (L)				2	S
<i>Fringilla montifringilla</i> (L)				2	S
<i>Carduelis chloris</i> (L)		II		2	S
<i>Carduelis carduelis</i> (L)		II		2	(S)
<i>Pyrrhula pyrrhula</i> (L)				2	S
<i>Miliaria calandra</i> (L)				2	(S)
<i>Emberiza citrinella</i> (L)		II		2	(S)
<i>Emberiza hortulana</i> (L)				2	(V)
<i>Emberiza schoeniclus</i> (L)		II		2	S

Legendă: D – specii în declin, V – specii vulnerabile, R – specii rare, E – specii periclitare, S – specii cu statut sigur, () – specii cu statut provizoriu

Analizând statutul de conservare al speciilor (European Threat Status) se poate constata conform Tabelului 3 că în lista avifaunistică a zonei Luncii Dunării dintre Jiu și Olt sunt cuprinse specii cu un statut de conservare nefavorabil pe plan european. Astfel, 22 de specii sunt în declin (specii care se află pe teritorii restrânse și în efective reduse), 19 specii sunt vulnerabile (specii clocitoare rare, cu răspândire sporadică și efective foarte restrânse, depind de conservare), 3 specii sunt rare (populațiile lor sunt rar dispersate pe suprafețe largi – *Pelecanus onocrotalus*, *Ciconia nigra*, *Haliaeetus albicilla*), 3 specii sunt periclitare (specii clocitoare rare care au suferit un accentuat regres de-a lungul timpului și necesită măsuri prioritare de conservare – *Platalea leucorodia*, *Buteo ruffinus*, *Glareola pratincola*), o specie cu areal limitat de răspândire în Europa (specii cu o teritorialitate restrânsă în zona de cuibărit – *Recurvirostra avosetta*). Marea majoritate a speciilor (85) au un statut sigur (populațiile lor se mențin ca elemente viabile ale habitatelor naturale, iar arealul lor nu prezintă riscul reducerii), dar 19 dintre ele au acest statut provizoriu, putând deveni în orice moment vulnerabile sau chiar periclitare.

CONCLUZII

Lunca Dunării dintre Jiu și Olt reprezintă un mozaic de ecosisteme, în care se concentrează o lume aviană cu un număr de 134 de specii pe o suprafață de aproximativ 700 km². Aceste specii aparțin sistematic la 14 ordine și 40 de familii. Astfel, avifauna zonei se prezintă relativ bogată, iar viitoarele cercetări vor putea completa această listă cu noi specii, precum și date legate de dinamică.

Lunca Dunării reprezintă o zonă ce păstrează în mare măsură aspectul natural, iar spectrul avifaunistic și statutul speciilor constituie un motiv în plus pentru punere sub protecție, ca arie protejată.

Majoritatea speciilor identificate aici sunt incluse pe listele de conservare: European Threat Status – 49 de specii cu statut nesigur.

Fig. 2. Pelicani (*Pelecanus crispus*) și lișițe (*Fulica atra*) pe Balta Siliștioara (Corabia, Jud. Olt) (foto: Narcisa Orzață)
Pelicans (*Pelecanus crispus*) and coots (*Fulica atra*) on Siliștioara Marsh (Corabia, Olt District)

BIBLIOGRAFIE

- MUNTEANU D. 2001. *Dicționar poliglot al speciilor de păsări din România*. Pub. SOR. **14**. Ed. a III-a.
- ORZAȚĂ NARCISA 2002a. *Contribuții la cunoașterea avifaunei din zona Corabia-Siliștioara*. An. Banatului. Serie Nouă. Șt. Nat. Edit. Mirton. Timișoara: 139-146.
- ORZAȚĂ N. 2002b. *Contribuții la cunoașterea avifaunei din zona Corabia-Siliștioara (II)*. Oltenia. Stud. și com. Șt. Nat. **18**. Craiova: 202-206.
- ORZAȚĂ N. 2003a. *Păsările acvatice din Lunca Dunării dintre Jiu și Olt*. Oltenia. Stud. și com. Șt. Nat. **19**. Craiova: 202-206.
- ORZAȚĂ N. 2003b. *Rare, vulnerable and endangered birds in Danube Meadow between the rivers Jiu and Olt*. An. Univ. din Craiova. **8(44)**: 76-79.
- ORZAȚĂ N. 2003c. *Date preliminare privind avifauna Luncii Dunării dintre Jiu și Olt*. Lucrările Simpozionului Național de Ornitologie. Satu-Mare. 23-27 iulie 2003 (Publ. SOR - sub tipar).
- ORZAȚĂ N. 2004a. *Preliminary data concerning the avifauna of the Gârcov Marsh (Olt district) and limitrophe area*. An. Univ. din Craiova. **9(45)**: 67-72.
- ORZAȚĂ N. 2004b. *Observații ornitologice la varsarea Oltului în Dunăre*. Scripta Ornitologica Romaniae. **I**: 1-5.
- TUCKER G. M., EVANS M. J. 1997. *Habitat for Birds in Europe. A conservation Strategy for Wider Environment*. BirdLife International (Conservation Series No. 6). Cambridge. UK.
- ***. Directiva Consiliului Europei (79/409 EEC) privind *conservarea păsărilor sălbatice*, adoptată la 2 aprilie 1979.
- ***. Legea nr. 13 din 11 martie 1993, pentru aderarea României la *Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa*, adoptată la Berna la 19 septembrie 1979. M. Of. nr. 62/1993.
- ***. Legea nr. 58 din 2 august 1994, pentru ratificarea *Convenției privind diversitatea biologică*, semnată la Rio de Janeiro la 5 iunie 1992. M. Of. nr. 199/1994.
- ***. Legea nr. 13 din 8 ianuarie 1998, pentru aderarea României la *Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice*, adoptată la Bonn, la 23 iunie 1979. M. Of. nr. 24/1998
- ***. Legea nr. 89 din 10 mai 2000, pentru ratificarea *Acordului privind conservarea păsărilor de apă migratoare african-aurasiatice*, adoptat la Haga la 16 iunie 1995. M. Of. nr. 236/2000
- ***. Legea nr. 654 din 2001 pentru modificarea și completarea *Legii fondului cinegetic și a protecției vânatului*, nr. 103/1996. M. Of. nr. 749/2001.

Narcisa Orzață

Universitatea din Craiova, Str. "Al. I. Cuza", nr.13

Craiova, România

e-mail: claudiaorzata@rdslink.ro